

CSÖMÖR ELLEN BIRKAHAD

ÖNKÉNTES PÁSZTORLÉT AUSZTRIÁBAN

⊕ SZÖVEG: MELIS DÓRA, KÉP: JUHÁSZ NORBERT

Komplett juhnyáját terelgetni, jéghideg lakókocsiban túlélni az éjjelt, kerítést tákolni a térdig érő hóban, testes dagonyában cuppogni és úgy enni, hogy közben melletted fenékmosás zajlik... Ez annak a valóban zseniális másfél hétnek az essenciája, melyet önkéntes alapon egy osztrák tanyán töltöttünk egy hivatásos juhász és családja társaságában. Ez idő alatt ténykedéseink nagy része a birkák bűvkörében telt (tereltük, levágtuk, feldolgoztuk, majd jól megettük a gyapjas fűzabálókat), de egyéb tanyasi munkáink mellett egy nem mindennapos életformát is megismertünk.

Lakókocsikban éledegélő házigazdáinknál a fűtés ritka és a vízért is kaptatni kell, viszont hömpölyög a jókedv, és olyan harmónia honol, ami gyakran feledtette velünk elpuhult urbánus-életünk megszokott alappilléreit

A város emlőin cseperedtem fel, és csüngök most is, egymásra hányt épülethegeyek, szupermarketek és lebujok között. Mostanában a legnagyobb fizikai kihívást az jelentette, hogy felvonszoljam a lakásba a tartósított szennyekkel telepakolt bevásárlózacsakót, és kiheverjem a munka-kikényszerítette állandó gép-előtt-ülést. A barátommal úgy döntöttünk, faképnél hagyjuk a meleg lakást, feladjuk a pizzarendelésen és egészségtelen ételeken alapuló étrendünket, lemondunk az online-világ örömeiről, és valami olyan ismeretlen életformába lesünk bele, ami gyökeresen eltér eddigi eltunyult életünkötől. Az egyik internetes oldal hemzseg a világot beszövő milliónyi önkéntes lehetőségtől: ezek közül mi a közeli Ausztriát választottuk, ahol egy Hans nevű juhász 250 juhval és kis családjával együtt várja Szentgotthárdtól csupán 25 km-re lévő birodalmába a lelkes segítőket. Az önkéntesség win-win alapú: míg a házigazdának ölébe pottyan a lelkes munkaerő, a segítő kosztot, kvártélyt és egy nagy kupac élményt kap cserébe...

A pásztor és lakókocsi-garnitúrája

Hans nagy fricska azoknak, akik a juhász szó hallatán egy pödrött bajszerű, egyszerű parasztbácsit képzelnek el. A 60-as évei elejét taposó férfi négy nyelvet beszél, műveltsége tekintélyes, és egyik kedvenc témája a világpolitika. Szabadidejében énekléssel foglalkozik, több CD-je jelent meg, és koncertjeivel Európa számos országában, sőt még az USA-ban is turnézott. Korábban egy 1000 juhból álló nyájat terelt végig az Alpokon, történetéről több dokumentumfilmet forgattak, de életét könyv formában is megírták. Fialatársa, Mingo, szintén önkéntesként csapódott az akkor még a hegyekben menetelő juhászhoz, és a mun-

kapcsolat lassan szerelemmé vált. Fiuk, a most hároméves Louis a hegyekben született, de 11 hónapos Rosa lányuk már állandó otthonukban ismerkedett a világgal, ahol – feladva az örökös vándorlást – immár két éve élnek.

Lakóhelyünk egy deszkaépítmények által körbezárt tanya, ahol privát hajlékunkat egy fenyőfák ölében megbújított lakókocsi testesíti meg. A lakóautó már két éve – a család vándorló életformájának megszűnésével együtt – nem szeli az utakat, és lecövekelt, hogy a rendszeresen érkező segítők rezidenciájaként szolgáljon. Idilli kép, de a fűtetlen járgány

KLASSZIKUS CSOPORTKÉP
Hans, Mingo, Louis és Rosa

A REZIDENCIA
A két lakókocsi bejáratát egy ponyva köti össze, melyből az egyik a privát, a másik a közösségi funkciók tere (balra)

időnként komoly gondok forrása lehet. Az útra felhalmozott ruhahegyek – melyek később inkább hasonlítottak dagonyába pácolt, ismeretlen tárgyakhoz – gyakran okoznak fejtörést, ugyanis a zsebkendőnyi helyen nem egyszerű kisakkozni, hogy a csuromsáros göncöket úgy rámoljuk össze, hogy ne legyen minden szutykos. A fő problémát a furgon hőmérséklete jelenti: gyakorta harapni lehet bent a hideget, és rendszeresen remegünk kocsonya módjára. Alváskor paplanokat púpozunk hálózásunk fölé, és szokásainkat

AZ ESTÉK SOHASEM FULLADNAK UNALOMBA,

hiába a kicsi és egyszerű életter.
Mingóval előkészítjük a vacsorát,
közben befűtünk a kályhába.
A szűkös hely miatt a család mindig
együtt van, még akkor is, ha közben
mindenki intézi a saját dolgát

FEJFEDŐALKOTÁS

A birkagyapjúból (nemezből) készült
kalap nemcsak tradicionális,
de vízálló is, a szintén birkagyapjúból
kivont zsírnak köszönhetően (jobbra lent)

sutba dobva, sapkában és bőrkesztyűben próbálunk a hideg ellen harcolni. Ha alaposan bebugyoláljuk magunkat, jó eséllyel pályázunk rá, hogy az álom eléri a hűvöstől magzati pózba kényszerített testünket.

A legrosszabb mégsem az éjjel, hanem a reggel: akkorra már kialakul a függés a meleget adó hálósákokkal, így még percekig görcsösen csimpaszkodunk azokba, hogy felkészüljünk a következő percekre, amikor reszkető, pucér hátsóval kapkodva úgy-ahogy rendbe szedjük magunkat, és felöltözünk a lakókocsi hidegében.

NAPI RUTIN

A mobilkerítések lebontása, szállítása, majd felállítása Mingo (akinek a hátán végig ott alszik a kis Rosa) és az önkéntesek, azaz a mi feladatkörünk. A hatalmas, meredek terület körbekerítéséhez sokszor 10-12 összetekert kerítésem is szükséges

Juhászélet

A napi feladatok krémje természetesen maga a juhászkodás és az azzal járó kötelezettségek teljesítése. Nem sietjük el. A csaláival karöltve – a helyi sikknek megfelelően gumicsizmákkal felturbózza – 12 óra körül pattanunk be a kisbuszba, hogy a 15 km-rel arébb lévő nyáját „kezelésbe” vegyük. A mi dolgunk a juhok éjszakai védelmére szolgáló elektromos mobilkerítés le- és felépítése, mely gyakran – pláne, ha az elemeket gyalogosan kell egyik helyről a másikra cipelni – órákig tart. A feladat nem bonyolult, a nehézséget leginkább a kerítések súlya okozza a szotytyadt izomzatotnak. Az időnként egymásba habarodott részeket gyakran nagy hóban kell hegynek felé felcipelni, ami a mozgáshiányban senyedőknél igazi kihívást okozhat. Ennek ellenére a munkának megvan a maga meditatív öröme, és a látvány garantálja, hogy az egész élvezetté fajuljon.

A JUHÁSZ NEMCSAK ŐRZI NYÁJÁT,

az eladásra szánt juhokon kívül egy-egy példány áldozatul esik a család ellátásának is. Itt épp Mingo dolgozza fel a frissen levágott állatot, a hús aprítását később mi fejeztük be (jobbra fent)

A juhász munkája pedig abból áll, hogy az éjszaka lelegett és juhtrágya által övezett területről továbbhajtsa a nyáját egy friss fűbe bugyolált placcra, hogy aztán a birkák azt is elpusztítsák egyetlen éjszaka alatt. Az összetrombitált nyáj a juhász dirigálása mellett egyik helyről a másikra vándorol, és útja során jó pár lelegett útba ejt egypár perces lakoma erejéig. Az útvonal gyakran érint autótutakat, így a birkákkal úgy kell manőverezni, hogy azok minél kevesebb ideig tartsák fel a forgalmat. Az időnként elcsatangolt birkahuligánokat a tökéletesen kiképzett három juhász-kutya valamelyike terelgeti vissza a bandába, de időnként mi is beszállunk, hogy sereghajtként addig tapsikoljunk és óbégassunk a kóbor egyedeknek, amíg azok vissza nem szivárognak a gárdába.

A haláltusámat mégsem ekkor vívom, hanem egy lapátolás alkalmával, amikor a tyúkók kerítésének al-

**AZ AUTÓSOK
ÁLTALÁBAN
MEGÉRTŐEK
ÉS TÜRELMESEK,**
amikor meg kell
várni azt az 5-10
percet, míg a 250
botorkáló, bamba
állat odébbáll

Nyugati nomádok

ját kell földdel betömködnöm. A hó elolvadt, így vastag sártengerben cuppogok, és a ragacos lötyty időnként vákuumként szippantja be gumicsizmás patáim. Kétségbeesetten csimpaszkodom a lapátba, érzem, hogy apró fantomsérvek türemkednek ki a derekam környékén, és epileptikus erővel ficáncolok, hátha kiszabadulok. Végül mindig megmenekülök, de állandó küzdelmet vívok a természet mocskos szirupjával, és a munka végeztével még az arcom is a barna lötytytől ragad. További tanyasi teendők közé tartozik a favágás, a budiból kinyert komposzt megfelelő alkalmazása, valamint a levágott juhhús feldolgozása és fagyútalanítása.

A másfél hét nem pusztán a juhászkodásról szólt, hanem egy teljesen más életforma megismeréséről is. Megtapasztaltuk, milyen az, ha nincs folyó vized, ha mérlegelned kell, hogy inkább a feszülő hólyagoddal vergődsz-e, vagy kimasírozol a hidegbe, igénybe venni a pottyantós budi szolgáltatásait. És arra is rájössz, hogyan lehet megoldani egy hat személynek készült vacsora elkészítését a világ legszűkösebb helyiségében.

A lakókocsi-garnitúra egyetlen, időszakosan fűtött része egy vaskályhával feltuningolt favagon volt, ami egyaránt szolgált konyhaként, ebédlőként és az esti traccspartik helyszínéül is, ahol kókadtan hallgattuk a hobbinótázó Hans örömeneklését. Önkéntes-

A TANYÁN VAN MIT CSINÁLNI

– baromfikat etetni,
a komposztot átforgatni,
fát aprítani, kisebb
karbantartási munkákat
elvégezni. Az enyhe tél
pont jó közeg ezekhez
a foglalatosságokhoz

A REGGEL RUTINSZERŰ SÉTÁLTATÁSSAL KEZDŐDIK,
annak ellenére, hogy a pásztorkutyák egész nap a szabadban
dolgoznak. Futnak pár bemelegítő kört, elintézik dolgukat,
megfürödnek a hóban

„A JUHÁSZ EBÉDJE AZ, AMIT TALÁL, VAGY AMIVEL MEGKÍNÁLJÁK.”

Hans abban a pár órában, amíg a birkákat tereli, étvágyát a földön talált almával, a faluszéli házak lakói kínálta kávéval vagy egy hőgre levessel csillapítja

ZORD ÉJSZAKÁINK SZÍNHELYE

Meleg hálósák és sapka kötelező!

 FM 105.9
CSÜTÖRTÖKÖNKÉNT 16.35-KOR
A rádióban vendégünk a témáról:
MELIS DÓRA
Korábbi műsoraink meghallgathatók:
www.afoldgomb.hu/radio

ségünk két, számomra legmegdöbbentőbb eseménye is ott, a melegedőben pergett le egy pucér férfi és egy 11 hónapos fakírkislány formájában. Első reggelink közben váratlanul ért minket a teljesen meztelen Hans bevonulása, aki fémdézsáját az auránkba téve vígan megmosakodott, miközben mi szemlesütve majszoltuk tovább a klasszikus vaj–barna kenyér kombót. A jelenethez később annyira hozzászoktunk, hogy már szinte fel sem tűnt a reggelente csupaszon tündöklő juhász, de a napok során házigazdáink szokatlan gyerekeknevelési elveihez is alkalmazkodtunk. A „majd megtanulja” elvén a csemetékre nem kellett rászólni, még akkor sem, ha a kicsi Rosa kedvenc tevékenységének hódolt, ami a szájába tömött hegyes késekkel való játszadozást jelentette.

Az asztal volt a szoba legfontosabb láncszeme – a hely, ahol minden megtörténhet: az egyik pillanatban még ettél rajta, de a következőben már befigyelt egy használt pelenka vagy egy maszatos gyerek, aki lábbal tapicskol az ételmaradékok és a gyerekekre jellemző állandó szivárgások tengerén. A folyó vizet egy távolabbi helyiség csapjából kellett rendszeresen utántölteni, két, ötliteres kannában. A vízforralás után a mi feladatunk volt elmosogatni az aznapi mosatlant egy hetyke fémvájdlingban, és – tekintettel a család biokultuszára – pár csepp citrom erejével kellett felvenni a harcot a makacs zsírfoltok ellen. Az ételek egyébként zseniálisak voltak, a juh valamennyi részét megkóstoltuk, amihez elképesztő köreket rittyentett fiatal háziasszonyunk.

Másfél hét után toprongyosan és masszív latyakpáncéllal megspékelve tértünk haza, ahol először egy alapos zuhanyzással üdvözlöttük újra korábbi életünket. Munkaadóink rendesen megdolgoztattak minket, és a tanyasi élet alaposan elpáholtá megszokott, elkényelmesedett életmódunkat. Rengeteg pozitív, mehökkentő és inspiráló élmény tapadt ránk, és a nomád életforma iránti vágyunk is tökéletesen kiélegült... Egyelőre. Már tervezzük is a következő utat... ☺

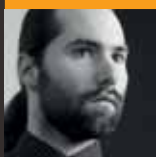
SZERZŐINK

Balázs István „Balu” (1976) ornitológus, mintegy 10 éve foglalkozik ragadozó madarakkal és azok védelmével. Érdeklődésének homlokterében leginkább a kerecsensólymok állnak

Bernek Ágnes (1962) geográfus, a Zsigmond Király Főiskola tanára. Kutatási témái: a transznacionális vállalatok és a nemzetközi tőkeáramlások térbeli szerveződése, a jelenlegi amerikai és orosz geopolitikai törekvések földrajzi irányai, a világgazdaság és a világpolitika összefüggései. Társadalomföldrajzi tankönyveiből már több középiskolai korosztály tanult

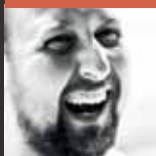
Francics László (1984) építészmérnök, fotográfus, egyetemi oktató, a Magyar Csillagászati Egyesület tagja. Csillagászati képrögzítéssel 2003 óta foglalkozik, szakterülete az asztrofizikai érdekességek esztétikus bemutatása. A hazai asztrofotós-mozgalom egyik fő szervezője

Jakab Gusztáv (1975) biológus, a Szent István Egyetem GAEK egyetemi docense. Szakterülete a Kárpát-medence virágos növényeinek rendszertana, valamint a negyedidőszaki klíma- és vegetációfejlődés. Kutatásai mellett különösen fontosnak tartja az eltűnő természeti értékek fényképes dokumentálását

Jubász Norbert (1989) Építészetet és fotográfiát tanul, utóbbiban dolgozik is. A városi lét mellett számára a természet és utazás ugyanolyan fontos, így amikor teheti kimozdul: fanatikusán kíváncsi a világra.

Kálló Péter (1978) a Metropol fotóriportere, számos rangos díj nyertese. Fotóblogja (kallopeter.hu) 2012-ben Goldenblog Awardot (a Legjobb fotóblog – 1. hely) kapott, majd – a Photoblog Awards 2012 keretében – bekerült a világ legjobb 20 fotóblogja közé

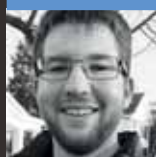
Kósa István (1984) ökológus, civil környezetvédő, fotós. Gerald Durrell könyveit olvasva nőtt fel Erdélyben, a Csíki-medencében. Fotósként leginkább az erdélyi világ hétköznapjai és a túl sok lehetőség megáldott emberiség ténykedésének mindenhol megnyilvánuló ellentmondásai érdeklik

Kristóf Gábor (1949) a Magyar Rádió Krónika-műsorának vezető szerkesztője 1990-től 2010-ig. Előtte a Petőfi Rádió Reggeli Csúcs című műsorának és a Calypso Rádióé volt a főszerkesztő-helyettese

Ladányi Tamás (1972) asztrofotós, tanár, a „The World At Night” nemzetközi elit fotográfusszervezet tagja. Munkájában a csillagászat és a földrajz kapcsolatának megjelenítésére fókuszál, művészeti aspektusból és tudományos ismeretterjesztés céljából

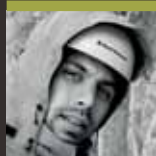
Mák Viktor (1992) 2000 óta az USA-ban él, jelenleg a New York állambeli Colgate Egyetem végzős hallgatója, nemzetközi kapcsolatok szakon. Az egyetemi évek alatt több hosszabb utazást tett Ugandában, Guatemalában, Peruban és Bangladésben

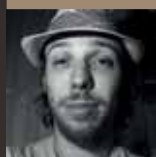
Melis Dóra (1989) Szabadúszó újságíró és utazó. A kultúra és művészet mellett a nomád élet lelkes híve, aki ha teheti, vadkempingezik és stoppol valahol a világban.

Pengő Zoltán (1967) szabadúszó újságíró. Főleg a globalizáció, valamint az ipari turizmus által kevésbé érintett kelet- és délkelet-európai országok érdeklik, a kulturális és természeti értékek egyaránt

Solymári Dániel (1982) teológiai tanulmányait Esztergomban és a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen folytatta. Ismert magashegyi sziklamászó, alpinista; korábban három alkalommal díjazták mint az „Év hegymászóját”. Publicista. A Magyar Máltai Szeretetszolgálat afrikai humanitárius fejlesztéssel is foglalkozó munkatársa

Süveg Áron (1978) fotós, grafikai tervező. Főként snow- és wakeboard-versenyeken és -bemutatókon fotóz – e sportágak legjobb, gyakran egzotikus helyszínein. Eközben életképeket és szociofotókat is készít

GULYÁS ATTILA–LÁSZLÓ PÉTER:

KAZBEK – ÓRIÁSVULKÁN GRÚZIA FÖLÖTT

FOTÓ: LÁSZLÓ PÉTER

A januári szmog megüli a grúz fővárost, és rátelepszik a gondolatokra. Mintha mindenki menekülne a szovjet időkre emlékeztető, sűrű panelépületek egyhangúságából és csak a dicső múltat idéző, felújított városrésze emlékezne. Ám a fojtogató légkör nem engedi... Nem hagyjuk magunkat, és gyorsan visszaemlékezünk a pár nappal korábbi hegyi kalandjainkra: a gleccserekre, a társaink alatt beszakadó hóhidakra, vagy a farkasordító hidegben három réteg kesztyűs napfürdőre a Kaukázus ötezres vulkáni csúcsán, a Kazbekben...

LÁZÁR ÁDÁM:

A FEJVADÁSZOK FESZTIVÁLJA

FOTÓ: SZEPESI DÁVID

„Minden Naga falu egy önálló állam, amit a törzsfőnök vezet. Az a törzsfőnök, aki a legjobb harcos volt, aki a legtöbb fejet hozta haza. A tisztség életre szól. Bizonyos falvakban a legokosabb, másokban a leggazdagabb lesz a törzsfőnök. Falubelit senki sem ölhet meg. A nagák nomádok voltak. Ha egy új falura bukkantak, valami kis dolog miatt mindig kitört a háború. A megölt ellenség legértékesebb testrésze a fej, de levágtuk a karokat és a lábakat is. A Konyak falvak házai előtt koponyákból volt a díszítés. Ez volt a harcos tróféája. A vadászok is hazaviszik a szarvas agancsát.”

KISS ANDRÁS:

MEGPECSÉTELTELT MÁRKUSHEGY

FOTÓ: KÁLLÓ PÉTER

A föld visszaköveteli magának ezeket a járatokat. És vissza is fogja kapni. A következő másfél-két évben lerabolják a vajatokat, vagyis mindent a felszínre hoznak. Fényre kerül a lent lévő kb. 150 nehéz munkagép, a szállítóeszközök és ezek vágányai, de kiszerezik a járatokat biztosító gerendákat is. Az alagutak megrogynak és beomolnak, mintha soha nem is lettek volna itt. A gépeket pedig eladják – ezekre már vannak is érdeklődők. A bezáráshoz azonban még szükség van a bányászokra, ahogy az egyikük fogalmaz keserűen: ők az utolsó 300 itt, a mélyben.

MAGYAR
FÖLDRAJZI
TÁRSASÁG

ALAPÍTVÁ: 1872

1112 Budapest, Budaörsi út 45.
Telefon: (1) 231-4040.
Fax: (1) 231-4045
Honlap: www.foldrajzitasasag.hu
E-mail: info@foldrajzitasasag.hu

Elnök: Dr. Gábris Gyula
Alelnökök: Dr. Kovács Zoltán
Dr. Michalkó Gábor
Főtítká: Dr. Mari László
Ügyvivő: Heiling Zsolt
Títká: Erőss Ágnes
Könyv- és térképtáros: Pétervári László

Szaksztyályok:

Biztonságföldrajzi és Geopolitikai
Szaksztyály Expedíciós Szaksztyály
Társadalom- és Gazdaságföldrajzi
Szaksztyály Hegymászó Szaksztyály
Oktatás-módszertani Szaksztyály
Egészségföldrajzi Szaksztyály
Természettföldrajzi Szaksztyály
Térképészeti Szaksztyály
Turizmusföldrajzi Szaksztyály

Területi osztályok:

Bakony–Balaton-vidéki Osztály (Veszprém)
Békéscsabai Osztály
Borsodi Osztály (Miskolc)
Debreceni Osztály
Dél-dunántúli Osztály (Pécs)
Duna-völgyi Osztály (Szekszárd)
Eger–Bükk-vidéki Osztály
Gyöngyös–Mátra-vidéki Osztály
Kisalföldi Osztály (Győr)
Kiskunsági Osztály (Kecskemét)
Közép-dunántúli Osztály (Székesfehérvár)
Körös-vidéki Osztály (Békéscsaba)
Nyírségi Osztály (Nyíregyháza)
Nyugat-magyarországi Osztály (Szombathely)
Szegedi Osztály
Székelyföldi Osztály (Csíkszereda)
Tolna megyei Osztály (Dombóvár)
Zalai Osztály (Nagykanizsa)

Könyvtár és gyűjteményei:

1112 Budapest, Budaörsi út 45.
Tel.: (06-1) 309-2600/1443
E-mail: mtafi@mtafi.hu

Az éggömböt tartó Atlasz a Magyar Földrajzi
Társaság védjegyként bejegyzett jelképe

Lapalapító (1929):
Dr. Milleker Rezső

Az új sorozat
újrindítói (1999):
Dr. Nemerényi Antal
és Farkas Péter

1929–1933, felelős szerkesztő:

Dr. Milleker Rezső

1934–1944, szerkesztők:

Dr. Baktay Ervin és Dr. Kéz Andor

1999–2005, főszerkesztő:

Dr. Nemerényi Antal

2005–2006, főszerkesztő:

Dr. Vojnits András

2006-tól főszerkesztő:

Dr. Nagy Balázs

KILIMANDZSÁRÓ

5895 m, 2015.01.09.

www.eupolisz.hu

HA UNOD AZ IPARI TURIZMUST!

TERMÉSZETJÁRÓ UTAZÁSOK, OUTDOOR TÚRÁK,
TREKKINGEK, KÖRUTAK AZ EGÉSZ VILÁGON.

Eupolisz Utazási Iroda

1093 Budapest, Lónyay u. 47. | +36/1/219-08-81

Hatósági engedélyszám: U-000463

AZ INDOLÓGUS INDIÁN

Baktay Ervin
emlékezete

HOPP FERENC ÁZSIAI MŰVÉSZETI MÚZEUM

1062 BUDAPEST, ANDRÁSSY ÚT 103.

2015. MÁRCIUS II. – NOVEMBER I.

HOPP FERENC
ÁZSIAI MŰVÉSZETI
MÚZEUM

Támogató:

@TÉLDGZNEI

Purzone

Walters Kluwer

HÍRMAZ

artmagazin

NetWales

VÁZÁRNAP HÍREK

Infocso

KISELŐR

www.hoppmuseum.hu